

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده علوم اجتماعی

پایان نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی

چگونگی انزوای اجتماعی دانشجویان و عوامل اجتماعی مرتبط با آن

(مطالعه موردی: دانشجویان دانشکده فنی دانشگاه تهران و دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی)

استاد راهنما:

دکتر ابوتراب طالبی

استاد مشاور:

دکتر اردشیر انتظاری

پژوهشگر:

راضیه برزگری دهج

شهریور ۱۳۹۰

تقدیم به

پدرم که اصل همیشگی زندگی ام است

و مادرم که ارزش همیشگی

و خواهر و برادرم

چکیده

بیگانگی پدیده اجتماعی است که در اکثر فرهنگ‌ها به عنوان معضل و مسأله اجتماعی شناخته می‌شود. تحقیقات مربوط به بیگانگی در طول سال‌های دهه ۱۹۷۰ به اوج خود رسیده‌است. انزوای اجتماعی (به عنوان یکی از مؤلفه‌های بیگانگی) به معنی کمبود در کمیت و کیفیت تعاملات اجتماعی است. به عبارت دیگر، وضعیت انزوای اجتماعی شامل تعاملات اجتماعی کم و فرار از نقش‌های اجتماعی و فقدان روابط متقابل ارزشمند با دیگران است.

هدف اصلی این پژوهش، تبیین و پیش‌بینی عوامل اجتماعی مرتبط با انزوای اجتماعی دانشجویان دانشکده فنی دانشگاه تهران و دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی و مقایسه انزوای اجتماعی آنهاست. چارچوب نظری تحقیق با استفاده از رهیافت جامعه‌شناسی و روانشناسی اجتماعی و با تأکید بر مفاهیمی چون اعتماد اجتماعی، احساس بی‌قدرتی اجتماعی، رضایت اجتماعی و امید به آینده طرح‌ریزی شده‌است. انزوای اجتماعی دانشجویان با سه مؤلفه عضویت در انجمن‌ها و گروه‌ها، پیوند اجتماعی و روابط اجتماعی سنجیده شده‌است. روش تحقیق از نوع پیمایش است.

داده‌ها از طریق پرسشنامه ساختاریافته از ۳۶۱ دانشجو که به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب انتخاب شدند، گردآوری شده‌است. از روش‌های آماری آلفای کرونباخ برای پایایی ابزار سنجش، ضریب همبستگی پیرسون برای آزمون فرضیه‌ها، تحلیل واریانس برای آزمون مقایسه میانگین‌ها و تحلیل رگرسیون و تحلیل مسیر برای سنجش مدل تحلیلی استفاده شده‌است. یافته‌های آزمون تک متغیره نشان می‌دهد که بین رشته تحصیلی، جنسیت و قومیت دانشجویان و انزوای اجتماعی آنها رابطه معنادار وجود ندارد. براساس یافته‌های تحقیق رابطه معنی‌داری بین متغیرهای اعتماد اجتماعی ($r = -0.294$)، امید به آینده ($r = -0.301$)، احساس بی‌قدرتی اجتماعی ($r = -0.269$)، رضایت اجتماعی ($r = -0.179$) و پایگاه اقتصادی-اجتماعی ($r = -0.129$) با انزوای اجتماعی دانشجویان وجود دارد. نتایج رگرسیون نشان می‌دهد که متغیر وابسته مستقیماً تحت تأثیر متغیرهای رضایت از اوضاع فردی ($Beta = -0.229$)، اعتماد تعمیم‌یافته (0.204) - ($Beta =$ امید به آینده ($Beta = -0.176$)، درآمد والدین ($Beta = -0.139$) قرار گرفته‌است و در مجموع این متغیرها توانسته‌اند مقدار ($R\text{ Square} = 0.22$) از تغییرات متغیر وابسته را تبیین کنند.

در مجموع، نتایج تحقیق نشان می‌دهد انزوای اجتماعی دانشجویان در سطح نسبتاً بالایی است، بنابراین لازم است با اتخاذ سیاست‌های مناسب در راستای فعال‌سازی و انگیزه‌بخشی دانشجویان، زمینه‌های شکل‌گیری انزوای اجتماعی را از بین برد تا از آسیب‌های اجتماعی متعاقب آن نیز جلوگیری شود.

کلید واژه‌ها: انزوای اجتماعی، اعتماد اجتماعی، احساس بی‌قدرتی اجتماعی، امید به آینده، رضایت اجتماعی

فهرست مطالب

عنوان صفحه

فصل اول: کلیات تحقیق

۱-۱) مقدمه	۲
۲-۱) طرح مسئله	۳
۳-۱) ضرورت و اهمیت موضوع	۷
۴-۱) اهداف تحقیق	۱۱
۱-۴-۱) هدف اصلی	۱۱
۲-۴-۱) اهداف فرعی	۱۱

فصل دوم: ادبیات و پیشینه تحقیق

۱-۲) مقدمه	۱۳
۲-۲) بررسی مفهوم از خود بیگانگی	۱۳
۱-۲-۲) تاریخچه از خود بیگانگی	۱۷
۲-۲-۲) بیگانگی و جدا افتادگی	۱۹
۳-۲) بررسی مفهوم انزوای اجتماعی	۱۹
۱-۳-۲) انزوای اجتماعی و تنهایی	۲۱
۴-۲) مبانی نظری (نظریه‌های فلسفی، جامعه‌شناختی، روانشناسی اجتماعی)	۲۳
۱-۴-۲) دیدگاه‌های فلسفی در باب بیگانگی	۲۴
۲-۴-۲) دیدگاه‌های جامعه‌شناسی در سطح کلان	۲۵
۱-۲-۴-۲) رویکرد ستیز	۲۵

- ۲۵..... کارل مارکس (۱-۱-۲-۴-۲)
- ۲۶..... جورج لوکاس (۲-۱-۲-۴-۲)
- ۲۷..... کارل مانهایم (۳-۱-۲-۴-۲)
- ۲۷..... رویکرد کارکردگرایی (۲-۲-۴-۲)
- ۲۷..... امیل دورکهایم (۱-۲-۲-۴-۲)
- ۲۸..... فردیناند تونیس (۲-۲-۲-۴-۲)
- ۲۹..... رویکرد کارکردگرایی ساختاری (۳-۲-۴-۲)
- ۲۹..... رابرت مرتن (۱-۳-۲-۴-۲)
- ۳۱..... رویکرد رفتارگرایی اجتماعی (۴-۲-۴-۲)
- ۳۱..... ماکس وبر (۱-۴-۲-۴-۲)
- ۳۲..... رویکرد صورتگرایی (۵-۲-۴-۲)
- ۳۲..... جورج زیمل (۱-۵-۲-۴-۲)
- ۳۳..... مکتب انتقادی (۶-۲-۴-۲)
- ۳۵..... ماکس هورکهایم (۱-۶-۲-۴-۲)
- ۳۵..... تئودور آدورنو (۲-۶-۲-۴-۲)
- ۳۵..... هربرت مارکوزه (۳-۶-۲-۴-۲)
- ۳۷..... اریک فروم (۴-۶-۲-۴-۲)
- ۳۹..... نظریه‌های سطح میانی (۳-۴-۲)
- ۳۹..... ریچارد فلکس (۱-۳-۴-۲)
- ۴۰..... رس (۲-۳-۴-۲)
- ۴۰..... اریک اریکسون (۳-۳-۴-۲)

۴۱.....	۴-۴-۲) نظریه‌های سطح خرد
۴۱.....	۱-۴-۴-۲) اگوستین پوندس
۴۱.....	۲-۴-۴-۲) انزوای اجتماعی و اعتماد اجتماعی
۴۴.....	۱-۲-۴-۴-۲) انواع اعتماد
۴۴.....	۱-۱-۲-۴-۴-۲) اعتماد بنیادی
۴۴.....	۲-۱-۲-۴-۴-۲) اعتماد بین شخصی
۴۵.....	۳-۱-۲-۴-۴-۲) اعتماد عام یا تعمیم یافته
۴۷.....	۳-۴-۴-۲) کنستانس فلاناگان
۴۸.....	۴-۴-۴-۲) کاترین رس
۵۰.....	۵-۴-۴-۲) نارضایتی و انزوای اجتماعی
۵۰.....	۱-۵-۴-۴-۲) ادگار فریدنبرگ
۵۱.....	۶-۴-۴-۲) احساس بی‌قدرتی و بیگانگی
۵۱.....	۱-۶-۴-۴-۲) لارسن
۵۱.....	۵-۴-۲) قلمرو روانشناسی اجتماعی «بیگانگی»
۵۲.....	۱-۵-۴-۲) ملوین سیمن
۵۵.....	۵-۲) مروری بر تحقیقات پیشین
۵۶.....	۱-۵-۲) تحقیقات خارجی
۶۱.....	۲-۵-۲) تحقیقات داخلی
۶۸.....	۳-۵-۲) نکات قوت و ضعف کارهای انجام شده
۷۰.....	۶-۲) چارچوب نظری
۷۵.....	۷-۲) فرضیات تحقیق

فصل سوم: روش تحقیق

۱-۳	مقدمه	۷۷
۲-۳	روش تحقیق	۷۷
۳-۳	جامعه آماری پژوهش	۷۸
۴-۳	روش نمونه‌گیری، فرمول و برآورد حجم نمونه	۷۸
۵-۳	روش و ابزار جمع‌آوری اطلاعات	۸۰
۶-۳	فنون مورد استفاده در تجزیه و تحلیل اطلاعات	۸۰
۷-۳	تعاریف نظری و عملیاتی متغیرها	۸۱
۱-۷-۳	تعریف نظری متغیر وابسته	۸۱
۲-۷-۳	تعریف عملیاتی متغیر وابسته (ابعاد و مؤلفه‌های انزوای اجتماعی)	۸۲
۱-۲-۷-۳	عضویت در انجمن‌ها و گروه‌ها	۸۲
۲-۲-۷-۳	پیوند اجتماعی	۸۳
۳-۲-۷-۳	روابط اجتماعی	۸۴
۳-۷-۳	متغیرهای مستقل	۸۵
۱-۳-۷-۳	احساس بی‌قدرتی اجتماعی	۸۵
۲-۳-۷-۳	رضایت اجتماعی	۸۶
۳-۳-۷-۳	اعتماد اجتماعی	۸۸
۴-۳-۷-۳	امید به آینده	۹۰
۵-۳-۷-۳	پایگاه اقتصادی اجتماعی	۹۱
۴-۷-۳	متغیرهای جمعیت‌شناختی	۹۲

۹۳	۸-۳) بررسی اعتبار و پایایی سنج‌های تحقیق
۹۳	۱-۸-۳) اعتبار
۹۴	۲-۸-۳) پایایی

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق

۹۶	مقدمه
۹۶	۱-۴) نتایج توصیفی تحقیق
۹۶	۱-۱-۴) ویژگی‌های زمینه‌ای پاسخگویان
۹۹	۲-۱-۴) توصیف متغیرهای اصلی تحقیق
۱۱۵	۲-۴) معرفی گویه‌های تحقیق
۱۱۵	۱-۲-۴) مولفه‌های انزوای اجتماعی
۱۱۵	۱-۱-۲-۴) عضویت در انجمن‌ها و نهادها
۱۱۷	۲-۱-۲-۴) پیوند اجتماعی
۱۱۹	۳-۱-۲-۴) روابط اجتماعی
۱۲۱	۴-۱-۲-۴) جمع‌بندی متغیر انزوای اجتماعی
۱۲۲	۲-۲-۴) مؤلفه‌های رضایت اجتماعی
۱۲۲	۱-۲-۲-۴) رضایت از اوضاع فردی
۱۲۴	۲-۲-۲-۴) رضایت از اوضاع جامعه
۱۲۵	۳-۲-۲-۴) رضایت از وضعیت دانشگاه
۱۲۷	۴-۲-۲-۴) جمع‌بندی متغیر رضایت اجتماعی

- ۱۲۸..... (۳-۲-۴) احساس بی قدرتی اجتماعی
- ۱۳۰..... (۴-۲-۴) امید به آینده
- ۱۳۲..... (۵-۲-۴) مؤلفه‌های اعتماد اجتماعی
- ۱۳۲..... (۱-۵-۲-۴) اعتماد بین فردی
- ۱۳۴..... (۲-۵-۲-۴) اعتماد تعمیم‌یافته
- ۱۳۵..... (۳-۵-۲-۴) اعتماد نهادی
- ۱۳۶..... (۴-۵-۲-۴) جمع‌بندی متغیر اعتماد اجتماعی
- ۱۳۷..... (۳-۴) بررسی فرضیات
- ۱۳۸..... (۱-۳-۴) همبستگی بین متغیرها
- ۱۳۸..... فرضیه (۱) رابطه بین امید به آینده و انزوای اجتماعی دانشجویان
- ۱۳۹..... فرضیه (۲) رابطه بین اعتماد اجتماعی دانشجویان و انزوای اجتماعی
- ۱۳۹..... فرضیه (۳) رابطه بین احساس بی قدرتی اجتماعی دانشجویان و انزوای اجتماعی
- ۱۳۹..... فرضیه (۴) رابطه بین رضایت اجتماعی دانشجویان و انزوای اجتماعی
- ۱۴۰..... فرضیه (۵) رابطه بین پایگاه اقتصادی-اجتماعی و انزوای اجتماعی دانشجویان
- ۱۴۰..... (۲-۳-۴) آزمون تفاوت میانگین‌ها (آزمون T و آزمون F)
- ۱۴۰..... فرضیه (۶) رابطه بین جنس و انزوای اجتماعی دانشجویان
- ۱۴۱..... فرضیه (۷) رابطه بین رشته تحصیلی و انزوای اجتماعی دانشجویان
- ۱۴۱..... فرضیه (۸) رابطه بین وضعیت اقامت دانشجویان و انزوای اجتماعی آنها
- ۱۴۳..... فرضیه (۹) رابطه بین قومیت دانشجویان و انزوای اجتماعی آنها
- ۱۴۳..... (۳-۳-۴) نتایج استنباطی تحلیل مدل‌های چند متغیره تحقیق:
- ۱۴۳..... (۱-۳-۳-۴) تحلیل رگرسیونی چند متغیره:

۱۴۷..... ۴-۳-۴) آزمون مدل ساختاری پژوهش.....

۱۴۸..... ۴-۳-۴) مدل علی تحلیل مسیر.....

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۱۵۲..... ۱-۵) مقدمه.....

۱۵۲..... ۲-۵) خلاصه یافته ها.....

۱۵۵..... ۱-۲-۵) خلاصه یافته های توصیفی.....

۱۵۷..... ۲-۲-۵) خلاصه تحلیل های استنباطی.....

۱۵۹..... ۳-۵) رابطه سطح تجربی و سطح تنوریک تحقیق.....

۱۶۱..... ۴-۵) راهکارها و پیشنهادات.....

۱۶۲..... ۵-۵) ارائه پیشنهادات برای پژوهش های آتی.....

۱۶۳..... ۶-۵) محدودیت های تحقیق.....

۱۶۵..... منابع و مأخذ.....

۱۷۶..... پیوست ها.....

فهرست شکل ها

- شکل شماره ۱-۲) مدل نظری تقویت بی‌اعتمادی ۴۹
- شکل شماره ۲-۲) مدل مسیر لارسن در مورد احساس بی‌قدرتی ۵۱
- شکل شماره ۳-۲) مدل تحلیلی تحقیق ۷۳
- شکل شماره ۴-۲) مدل مسیر معادلات ساختاری ۷۴
- شکل ۱-۴) نمودار توزیع پایگاه اقتصادی اجتماعی دانشجویان ۱۰۰
- شکل ۲-۴) نمودار عضویت دانشجویان در انجمن ها ۱۰۱
- شکل ۳-۴) نمودار پیوند اجتماعی ۱۰۲
- شکل ۴-۴) نمودار روابط اجتماعی ۱۰۳
- شکل ۵-۴) نمودار انزوای اجتماعی دانشجویان ۱۰۴
- شکل ۶-۴) نمودار رضایت دانشجویان از وضعیت دانشگاه ۱۰۵
- شکل ۷-۴) نمودار رضایت پاسخگویان از اوضاع جامعه ۱۰۶
- شکل ۸-۴) نمودار رضایت پاسخگویان از اوضاع فردی ۱۰۷
- شکل ۹-۴) نمودار رضایت اجتماعی پاسخگویان ۱۰۸
- شکل ۱۰-۴) نمودار امید به آینده پاسخگویان ۱۰۹
- شکل ۱۱-۴) نمودار احساس بی‌قدرتی اجتماعی پاسخگویان ۱۱۰
- شکل ۱۲-۴) نمودار اعتماد بین فردی دانشجویان ۱۱۱
- شکل ۱۳-۴) نمودار اعتماد نهادی ۱۱۲
- شکل ۱۴-۴) نمودار اعتماد تعمیم‌یافته پاسخگویان ۱۱۳
- شکل ۱۵-۴) نمودار اعتماد اجتماعی دانشجویان ۱۱۴

شکل ۴-۱۶) مدل تحلیل مسیر ۱۴۸

فهرست جداول

- جدول شماره ۳-۱) جمعیت کل هر دانشکده به تفکیک جنس و مقطع تحصیلی ۷۸
- جدول شماره ۳-۲) حجم نمونه به تفکیک جنس و مقطع تحصیلی برای هر دانشکده ۸۰
- جدول شماره ۳-۳) میزان پایایی سنج‌های تحقیق ۸۱
- جدول شماره ۳-۴) موارد مربوط به عضویت در انجمن‌ها و گروه‌ها ۸۴
- جدول شماره ۳-۵) سؤالات مربوط به پیوند اجتماعی ۸۵
- جدول شماره ۳-۶) موارد مربوط به روابط اجتماعی ۸۶
- جدول شماره ۳-۷) گویه‌های احساس بی‌قدرتی اجتماعی ۸۷
- جدول شماره ۳-۸) ابعاد و مؤلفه‌های رضایت اجتماعی ۸۹
- جدول شماره ۳-۹) ابعاد و مؤلفه‌های اعتماد اجتماعی ۹۰
- جدول شماره ۳-۱۰) گویه‌های امید به آینده ۹۲
- جدول شماره ۴-۱) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سن و به تفکیک رشته تحصیلی ۹۶
- جدول شماره ۴-۲) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب جنس و به تفکیک رشته تحصیلی ۹۷
- جدول شماره ۴-۳) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب مقطع تحصیلی و به تفکیک رشته تحصیلی ۹۷
- جدول شماره ۴-۴) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب قومیت و به تفکیک رشته تحصیلی ۹۸
- جدول شماره ۴-۵) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت اقامت و به تفکیک رشته تحصیلی ۹۸
- جدول شماره ۴-۶) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت اشتغال و به تفکیک رشته تحصیلی ۹۹
- جدول شماره ۴-۷) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب پایگاه اقتصادی اجتماعی و به تفکیک رشته تحصیلی ۱۰۰
- جدول شماره ۴-۸) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب عضویت در انجمن‌ها و به تفکیک رشته تحصیلی ۱۰۱

- جدول ۹-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب پیوند اجتماعی و به تفکیک رشته تحصیلی ۱۰۲
- جدول شماره ۱۰-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب روابط اجتماعی و به تفکیک رشته تحصیلی ۱۰۳
- جدول شماره ۱۱-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان انزوای اجتماعی و به تفکیک رشته تحصیلی ۱۰۴
- جدول شماره ۱۲-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از وضعیت دانشگاه و به تفکیک رشته تحصیلی ۱۰۵
- جدول شماره ۱۳-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از اوضاع جامعه و به تفکیک رشته تحصیلی ۱۰۶
- جدول شماره ۱۴-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از اوضاع فردی و به تفکیک رشته تحصیلی ۱۰۷
- جدول شماره ۱۵-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان رضایت اجتماعی و به تفکیک رشته تحصیلی ۱۰۸
- جدول شماره ۱۶-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان امید به آینده و به تفکیک رشته تحصیلی ۱۰۹
- جدول ۱۷-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان احساس بی‌قدرتی اجتماعی و به تفکیک رشته تحصیلی ۱۱۰
- جدول ۱۸-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان اعتماد بین فردی و به تفکیک رشته تحصیلی ۱۱۱
- جدول شماره ۱۹-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان اعتماد نهادی و به تفکیک رشته تحصیلی ۱۱۲
- جدول شماره ۲۰-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان اعتماد تعمیم‌یافته و به تفکیک رشته تحصیلی ۱۱۳
- جدول ۲۱-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان اعتماد اجتماعی و به تفکیک رشته تحصیلی ۱۱۴
- جدول شماره ۲۲-۴ آماره‌های توصیفی مربوط به عضویت در انجمن‌ها و گروه‌ها ۱۱۵
- جدول شماره ۲۳-۴ توزیع فراوانی موارد مربوط به طیف میزان عضویت دانشجویان در انجمن‌ها و گروه‌ها ۱۱۶
- جدول شماره ۲۴-۴ آماره‌های توصیفی مربوط به عضویت دانشجویان انجمن‌ها و گروه‌ها بر حسب رشته تحصیلی ۱۱۷
- جدول شماره ۲۵-۴ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف پیوند اجتماعی ۱۱۷
- جدول شماره ۲۶-۴ توزیع فراوانی موارد مربوط به طیف میزان پیوند اجتماعی در بین دانشجویان ۱۱۸
- جدول شماره ۲۷-۴ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف پیوند اجتماعی بر حسب رشته تحصیلی ۱۱۸
- جدول شماره ۲۸-۴ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف روابط اجتماعی ۱۱۹
- جدول شماره ۲۹-۴ توزیع فراوانی موارد مربوط به طیف میزان روابط اجتماعی دانشجویان ۱۲۰

- جدول شماره ۴-۳۰ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف روابط اجتماعی بر حسب رشته تحصیلی ۱۲۰
- جدول شماره ۴-۳۱ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف انزوای اجتماعی ۱۲۱
- جدول شماره ۴-۳۲ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف انزوای اجتماعی بر حسب رشته تحصیلی ۱۲۱
- جدول شماره ۴-۳۳ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف میزان رضایت از اوضاع فردی ۱۲۲
- جدول شماره ۴-۳۴ توزیع فراوانی موارد مربوط به طیف میزان رضایت از اوضاع فردی در بین دانشجویان ۱۲۳
- جدول شماره ۴-۳۵ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف میزان رضایت از اوضاع فردی بر حسب رشته تحصیلی ۱۲۳
- جدول شماره ۴-۳۶ آماره توصیفی مربوط به طیف میزان رضایت دانشجویان از اوضاع جامعه ۱۲۴
- جدول شماره ۴-۳۷ توزیع فراوانی موارد مربوط به طیف میزان رضایت دانشجویان از اوضاع جامعه ۱۲۵
- جدول شماره ۴-۳۸ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف میزان رضایت از جامعه بر حسب رشته تحصیلی ۱۲۵
- جدول (۴-۳۹) آماره‌های توصیفی مربوط به طیف میزان رضایت از دانشگاه ۱۲۶
- جدول ۴-۴۰ توزیع فراوانی موارد مربوط به طیف میزان رضایت دانشجویان از وضعیت دانشگاه ۱۲۶
- جدول ۴-۴۱ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف میزان رضایت از وضعیت دانشگاه بر حسب رشته تحصیلی ۱۲۷
- جدول شماره ۴-۴۲ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف رضایت اجتماعی ۱۲۷
- جدول شماره ۴-۴۳ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف رضایت اجتماعی بر حسب رشته تحصیلی ۱۲۸
- جدول ۴-۴۴ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف احساس بی‌قدرتی اجتماعی ۱۲۸
- جدول ۴-۴۵ توزیع فراوانی گویه‌های مربوط به طیف میزان احساس بی‌قدرتی اجتماعی دانشجویان ۱۲۹
- جدول ۴-۴۶ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف احساس بی‌قدرتی اجتماعی بر حسب رشته تحصیلی ۱۳۰
- جدول ۴-۴۷ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف امید به آینده ۱۳۰
- جدول ۴-۴۸ توزیع فراوانی گویه‌های مربوط به طیف امید به آینده در بین دانشجویان ۱۳۱
- جدول ۴-۴۹ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف امید به آینده بر حسب رشته تحصیلی ۱۳۲

- جدول شماره ۴-۵۰ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف اعتماد بین فردی ۱۳۲
- جدول شماره ۴-۵۱ توزیع فراوانی موارد مربوط به طیف میزان اعتماد بین فردی در بین دانشجویان ۱۳۳
- جدول شماره ۴-۵۲ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف اعتماد بین فردی بر حسب رشته تحصیلی ۱۳۳
- جدول شماره ۴-۵۳ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف اعتماد تعمیم‌یافته ۱۳۴
- جدول شماره ۴-۵۴ توزیع فراوانی موارد مربوط به طیف میزان اعتماد تعمیم یافته در بین دانشجویان ۱۳۴
- جدول شماره ۴-۵۵ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف اعتماد تعمیم‌یافته بر حسب رشته تحصیلی ۱۳۵
- جدول شماره ۴-۵۶ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف اعتماد نهادی ۱۳۵
- جدول شماره ۴-۵۷ توزیع فراوانی موارد مربوط به طیف میزان اعتماد نهادی در بین دانشجویان ۱۳۶
- جدول شماره ۴-۵۸ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف اعتماد نهادی بر حسب رشته تحصیلی ۱۳۶
- جدول شماره ۴-۵۹ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف اعتماد اجتماعی ۱۳۷
- جدول شماره ۴-۶۰ آماره‌های توصیفی مربوط به طیف اعتماد اجتماعی بر حسب رشته تحصیلی ۱۳۷
- جدول ۴-۶۱ ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای مستقل فاصله‌ای و انزوای اجتماعی ۱۳۸
- جدول ۴-۶۲ آزمون تفاوت میانگین نمره انزوای اجتماعی دانشجویان بر حسب جنس ۱۴۰
- جدول ۴-۶۳ آزمون تفاوت میانگین نمره انزوای اجتماعی دانشجویان بر حسب رشته تحصیلی ۱۴۱
- جدول ۴-۶۴ آزمون تفاوت میانگین نمره انزوای اجتماعی دانشجویان بر حسب وضعیت اقامت ۱۴۲
- جدول ۴-۶۵ آزمون معنی‌داری توکی برای تفاوت میانگین انزوای اجتماعی دانشجویان بر حسب وضعیت اقامت ۱۴۲
- جدول ۴-۶۶ آزمون تفاوت میانگین نمره انزوای اجتماعی دانشجویان بر حسب قومیت ۱۴۳
- جدول ۴-۶۷: عناصر اصلی تحلیل چند متغیره به روش گام به گام از گام اول تا گام چهارم برای پیش‌بینی انزوای اجتماعی ۱۴۴
- جدول شماره ۴-۶۸: آماره‌های تحلیل رگرسیون چند متغیره انزوای اجتماعی دانشجویان ۱۴۴
- جدول شماره ۴-۶۹: تحلیل واریانس رگرسیون چندمتغیره انزوای اجتماعی دانشجویان ۱۴۵
- جدول ۴-۷۰: آماره‌های مربوط به متغیرهای مستقل مدل رگرسیونی (انزوای اجتماعی) ۱۴۵

- جدول شماره ۴-۷۱ اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل متغیرهای مستقل بر انزوای اجتماعی ۱۵۰
- جدول شماره ۵-۱) آماره‌های توصیفی متغیرهای اصلی ۱۵۵
- جدول شماره ۵-۲) مقایسه میزان انزوای اجتماعی دانشجویان فنی دانشگاه تهران و دانشجویان علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی به تفکیک ابعاد مختلف انزوای اجتماعی ۱۵۶
- جدول شماره ۵-۳) مقایسه میزان امید به آینده، احساس بی‌قدرتی، اعتماد اجتماعی و رضایت اجتماعی دانشجویان فنی دانشگاه تهران و دانشجویان علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی ۱۵۶

فصل اول:

کلیات تحقیق

۱-۱) مقدمه

بیگانگی و مؤلفه‌های آن (انزوای اجتماعی، بی‌قدرتی، بی‌معنایی، بی‌هنجاری، بیگانگی فرهنگی و بیگانگی از خود) پدیده اجتماعی است که در اکثر فرهنگ‌ها به عنوان معضل و مسأله اجتماعی شناخته می‌شود. این مفهوم به روش‌های مختلفی تعریف شده است. تحقیقات مربوط به بیگانگی در طول سال‌های دهه ۱۹۷۰ به اوج خود رسیده است.

بیگانگی به مفهوم عام آن، که برخی از جامعه‌شناسان و روانشناسان اجتماعی از آن به گونه‌ای گسترده برای تبیین برخی از اشکال کنش‌ها و واکنش‌ها به جریانات اجتماعی و واقعیت‌های پیرامونی، فشارهای روانی و تحمیلات بیرونی و نیز توضیح انفصال فرد از نظام ارزش‌ها، باورها، هنجارها، اهداف فرهنگی و همچنین جهت اشاره به انفعال، بی‌علاقگی و عدم مشارکت اجتماعی، سیاسی و صور آسیب‌شناختی مشارکت استفاده کرده‌اند، از مفاهیمی است که در تاریخ تفکر اجتماعی قدمت و سابقه طولانی دارد و ریشه‌های آن به نخستین دوره‌های تاریخ منظوم بر می‌گردد؛ آثار اولیه آن در بخش‌هایی از تاریخ فلسفی، مذهبی، اسطوره‌ای و ادبیات کهن مشهود است (محسنی تبریزی، ۱۳۸۱: ۱۲۴).

انزوای اجتماعی صدها سال موضوع بشریت بوده، اما این موضوع بطور نظام‌مند تنها در ۵۰ سال گذشته مورد توجه قرار گرفته است. اگرچه انزوای اجتماعی و بیگانگی دو مفهوم متمایز از یکدیگرند اما با یکدیگر پیوند دارند (Biordi and Nicholson, 2008: 86).

انزوای اجتماعی مفهومی است که در حوزه‌های گوناگون جامعه‌شناسی و نظریات مختلف جامعه‌شناسی از جمله جامعه‌شناسی شهری (کلینبرگ و دیگران، ۲۰۰۲)، نظریه کنش متقابل نمادین (تویتس، ۱۹۸۳) و نظریه‌های از خودبیگانگی (بانای و وایزبرگ، ۲۰۰۳) بدان پرداخته شده است. در خصوص انزوای اجتماعی و تأثیری که از ناحیه

تحولات قرون اخیر پذیرفته‌است نظرات بسیار متفاوتی ارائه شده‌است. برخی شهرنشینی، صنعتی شدن و بوروکراسی را عوامل تضعیف‌کننده پیوندهای اجتماعی دانسته‌اند و برخی سخن از پیدایش جامعه جدید با نوع پیوندهای جدید به میان آورده‌اند (محسنی، دوران و سهرابی، ۱۳۸۵: ۸۰).

۱-۲) طرح مسئله

بقا و دوام یک جامعه در گرو نظام ارزشی باثباتی است که بتواند تعلق و پیوند اعضای آن جامعه به خود را دائماً بازتولید و تکرار کند. از سوی دیگر توسعه پایدار (در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی) مستلزم مشارکت گسترده همه افراد آن جامعه بخصوص متفکران و دانشگامیان است.

به زعم صاحب‌نظران مسایل توسعه (هوزلیتز^۱ ۱۹۸۶، اتزیونی^۲ ۱۹۸۷، مانفرد^۳ ۱۹۸۸، میدگلی^۴ ۱۹۹۲ و دیگران)، تحقق، دوام و استمرار توسعه پایدار در هر جامعه به مشارکت همه افراد و آحاد آن جامعه مخصوصاً قشر تحصیلکرده، دانشگاهی و روشنفکر آن بستگی دارد. لیپست^۵ (۱۹۹۶) دانشگاه را مرکز ثقل تحولات، افکار و ارزش‌های نو دانسته و قشر روشنفکر و تحصیلکرده را عاملان تغییر و تحول و حاملان ارزش‌ها و افکار بدیع و جدید در جامعه به شمار آورده است. از این‌رو، شوماخر^۶ به صراحت اعلام کرده است که هر برنامه‌ریزی معطوف به توسعه - اعم از اینکه آن برنامه در سطح منطقه‌ای باشد یا ملی - بدون مشارکت فعال نیروهای تربیت‌شده، علمی و کارآمد مقدور نیست و توسعه به مفهوم مشارکت فراگیر اجتماعی، سیاسی، روانی، فرهنگی و اقتصادی این نیروها در توسعه معنی پیدا می‌کند (محسنی تبریزی، ۱۳۸۱: ۱۲۱).

1. Hoselitz

2. Etzioni

3. Monfred

4. Midgley

5. Lipset

6. Schumacher